

28.03.06 METAFORA

Webová stránka našeho kurzu: <www.novemberfund.org/cogling.htm>: rozvrh, úkoly, handouty, odkazy

Dnes na hodině:

- Metafora v politice / politickém myšlení: Havel o registrovaném partnerství; G. Lakoff (dvě prezentace).
- Cienki: "Slavic Roots for 'Straight' and 'Bent'".
- Leeuwen-Turnocová: "Pravá a levá polovina sociálního prostoru".

Úkol:

- (1) A. Cienki, 1998, "Metaphoric Gestures and Some of Their Relations to Verbal Metaphorical Expressions", 1-16.
- (2) E. Sweetser, 1998, "Regular metaphoricity in gesture: bodily-based models of speech interaction", 1-9.

Na naší webové stránce uvidíte detailní rozvrh až do konce semestru! Hurá!

Prezentace: (1) Taub: gestikulace v americké znakové řeči [anglicky; kniha; 04.04], (2) Sweetser: metafora a gestikulace [anglicky; 9 str; 04.04], (3) Mikołajczuk: "hněv" v polštině [česky; 11 str; 18.04], (4) Kovecses: jazyk a "emotion concepts" [anglicky; 19 str; 18.04], (5) Mostovaja: prepozice a emoce v ruštině [anglicky; 34 str; 25.04]

Metafora v politickém myšlení: ještě něco o registrovaném partnerství

Havel na to odreagoval metaforou: "Co mě na celé debatě kolem tohoto tématu nejvíc zaujalo, byla naprosto absurdní ideologie páně Kalouskovy strany a prezidenta republiky, že rodina má mít výhody, protože plodí děti, na rozdíl od homosexuálních párů. To je pojetí rodiny jako teletníku, jako místa, kde se připouštějí býci ke kravám, aby byla telata... Na tom není nic spirituálního, nic duchovního. To je opravdu materiální, družstvenní pojetí rodiny. A to mě na celé diskusi nejvíc rozčilovalo."

Lakoff: první válka v Perském zálivu

- metaforické modely jako "controlling points of discourse": "frame / framing of discourse"
 - Bruner: "To understand something is, first, to give up some other way of conceiving of it."
 - metaforický model něco odhaluje ale také něco skrývá
 - (1) analýza metaforického systému > (2) hodnocení tohoto systému (jeho souvislost s realitou)
 - význam slova "rozumný (*rational*)"? má *rationality* něco společného s moralitou?
 - "blending": mapování jako proces (který si pořád ještě uvědomujeme) nebo metafora jako "entrenched frame" (který automaticky přijímáme)?; Turner: "A blend can produce knowledge. It is not constructed by union or intersection of the inputs. The blend counts as a unit that can be manipulated efficiently as a unit, providing full access to the input structures without requiring continual recourse to them."
 - současná válka v Iráku: stejný metaforický model?
-

Lakoff: *Moral Politics* (základní téze)

- Pravičáci a levičáci v americkém kontextu rozumějí světu odlišně; jazyk jako "window onto worldview" (politické aspekty JOS)
- Johnson (v *Moral Imagination*): "Most of our ordinary, everyday moral reasoning operates at a level that is barely reflective and that is only marginally self-conscious most of the time. We are almost never aware of our deepest assumptions, of the metaphors structuring our understanding of situations, and of the way our values are organized and redefined in concrete situations."
- Lakoff: "[M]any people believe that they are consciously aware of their own worldviews and that all one has to do to find out about people's views of the world is to ask them. Perhaps the most fundamental result of cognitive science is that this is not true. What people will tell you about their worldview does not necessarily accurately reflect how they reason, how they categorize, how they speak, and how they act."
- zdravý rozum, ale na jakém pozadí? "framing" je všechno
- "conservative common sense" versus "liberal common sense": prototypizace a radiální síť

- metafora: "nation as family", ale odlišné pohledy na "family" a na morálitu
- pravičáci: "Strict Father Model"
 - patriarchální, tradiční model rodiny; otec pracuje a matka se stará o domácnost a děti; akcent na autoritě rodičů; děti poslouchají; rodina (vlastní zájem) versus komunita
 - "Self-discipline, self-reliance, and respect for legitimate authority are the essential things that children must learn"
 - důležité věci: morální síla, disciplína, poslušnost
- levičáci: "Nurturant Parent Model"
 - akcent na komunikaci, soucitu, lásce; autorita rodičů vyplývá z lásky; rodiče vysvětlují dětem, proč něco dělají; rodina a komunita
 - "When children are respected, nurtured, and communicated with from birth, they gradually enter into a lifetime relationship of mutual respect, communication, and caring with their parents"
 - důležité věci: soucit, pomoc slabším, komunita, slušnost
- k čemu slouží ty modely?
 - vysvětlení kontradikcí v politice (pravicová/levicová politika je koherentní ale není vždycky konsistentní): proti potratům ale pro trest smrti ("the pro-life party"); nižší daně a "small government" ale obrovská armáda...
 - chápání klíčových termínů na pozadí metaforického modelu: "responsibility", "taxes", "morality", "freedom", "government"...
- každý model je dynamický
- většina Američanů chápe oba modely, má "hybridní" model
- pravičáci si jasněji uvědomují existenci tohoto metaforického modelu než levičáci
- Cienki na téma gestikulace amerických prezidentských kandidátů v roce 2000

Cienki: pojmy "straight" a "bent [křivý]" ve vývoji slovanských jazyků

- slova s abstraktními významy v etymologickém vztahu k těm kořenům v ruštině, polštině, bulharštině
- hledání motivace, koherence a logiky sémantických extenzí; extenze jsou systematické v řadě jazyků: "Why some semantic changes occur and not others is an aspect that is often left out of the study of etymology."
- v řadě případů se původní prostorový význam ztratil
- cílové oblasti: osobnost, společenské/morální chování, myšlení, jazyk
- vybrané materiály:
 - *prav- (< IE. *pro-uo) "nakloněný dopřed, rovný": R. *pravda, pravil'nyi, pravilo, pravo, pravitel'stvo*
 - *prost- (< IE. *pro- + sta) "vepředu, před": R. *prostoĭ, prostak*; Cz. *sprostý*
 - *prem- (< IE. *pro-) "vepředu, před": R. *prjamo, uprjamij (Cz. upřímný)*
 - *gib- (< IE. *gheub-) "ohnout": R. *(po)gibnut', gubit', zagnut'*
 - *lug- (< IE. *leug-) "ohnout, točit": R. *lgat', lož'*
 - *vert-/vort- (< IE. *uert-) "točit": R. *razvrat*
 - *zul- (< IE> *ghuel-) "ohnutý, křivý": R. *zloj, zlo*
- motivace: tělesnost, představové schéma STRAIGHT, kultura

Literatura:

- Bruner, J. 1962. *On Knowing: Essays for the Left Hand*.
- Cienki, A. 2005. "Metaphor in the 'Strict Father' and 'Nurturant Parent' cognitive models: Theoretical issues raised in an empirical study", *Cognitive Linguistics* 16.
- Johnson, M. 1993. *Moral Imagination: Implications of Cognitive Science for Ethics*.
- Lakoff, G. 2002 (druhé vydání). *Moral Politics: How Liberals and Conservatives Think*.
- Lakoff, G. 2004. *Don't Think of an Elephant: Know Your Values and Frame the Debate (the Essential Guide for Progressives)*.
- Turner, M. 1996. *The Literary Mind*.